

PAG.

nti) . . . 41  
· · . 42  
· · . 191

is una . . . 75  
· · . 128

28, 49, 67,  
2, 139, 158

clicae  
con- . . . 31  
trem . . .  
sum, . . .  
eculo . . .  
86  
ne de  
ente-  
102, 123

cisci  
Ha-  
180, 196

119, 139

XXVI . . . 16  
· . . 69  
· . . 70  
126, 143,  
179, 195  
126, 143,  
179, 175

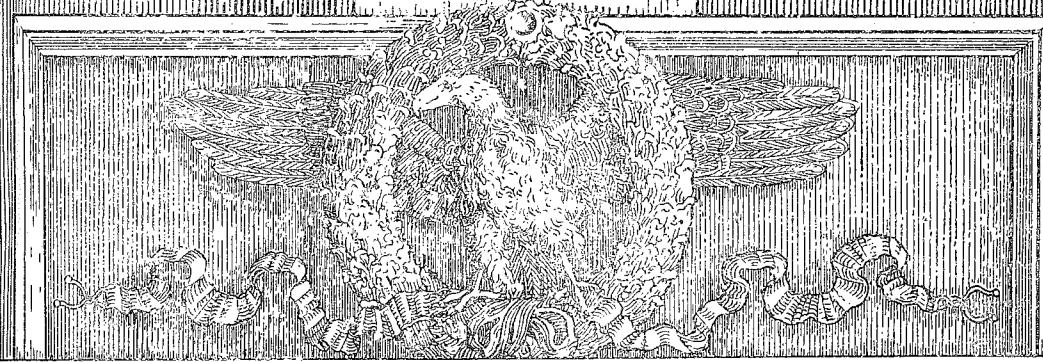
ine . . . 34  
· . . 160  
dici . . .  
de . . . 46  
· . . 52  
· . . 59  
· . . 81  
· . . 95  
98, 136,  
155, 173  
in- . . . 152  
· . . 171

# ALMA ROMA



QVID QVID NON  
POSSIDET ARMIS  
RELLIGIONE  
TENET

C. DEL VECCHIO.



## Pro “ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,  
pretio quod sequitur:

**JOSEPHI FORNARI Fridianus.** Milesia fabula scenis accommodata apud  
ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

**JOSEPHI FORNARI Francisculi prandium.** Milesia fabula scenis accom-  
modata apud ephebea facile agendis. – Venit lib. 2.

**HERMINII IACOBELLI In campo latinitatis novi flores.** – Si tegu-  
mento solut. lib. 5; si xyлина structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

**I. B. FRANCESIA Euplius.** Actio dramatica. – Venit lib. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus  
premium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

---

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXVI, paucorum exemplarium quae supersunt premium constituimus libellorum 300 pro Italia; premium duplicatum, libell. Italic. scilicet 600, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim premium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

# ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXXVI est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque tramite mittendum ad IOSEPHUM FORNARI doctorem, Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

“ ALMA ROMA „  
IN ANNUM MDCCCCXXVII

Laboris nostri quasi prospectum, novo ineunte anno, sub sociorum oculos de more posituri, hesterna die de eodem argumento an. MDCCCCXXVII scripsisse nobis videmur. Fugit hinc enim irreparabile tempus; inde proposita et voluntas nostra, ut ab initio operis nostri, immota manent. ALMA ROMA commentarium condentes id spectavimus, ut maternae latinae vocis per orbem praeconium constitueremus, quod re ostenderet « ipsam, vel nostris ipsis diebus, sese exhibere amplissimam semper, nobilem, flexibilem aptissimamque, sine integratatis suae vitio, ad omnia vel hodiernae vitae exprimenda »; ut facile omnes recognoscerent eam etiam nunc, ut olim, adhiberi posse tamquam linguam doctorum saltem virorum, quam vocant, universalem.

At vero, fausto auspicio, postremis hisce temporibus, renovato non in Italia tantum, sed ubique apud exteras gentes, latinitatis cultu, eoque in ipsis scholis secundis ordinis longius progrediente, latus magis campus apparuit, cui semen committeretur: nos autem id sensimus, nec congruam operam adhibere negleximus. Itaque togatis, ut ita dicamus, argumentis, minora adiungere non dubitavimus, iuniorum maxime utilitatem resipientia, quum tamen in demissiore stilo linguae integratatem servaremus, ita ut et latinitatis iam peritos eadem iucundarent. Huiusmodi fuere, ne *de parvo illo antibarbaro* mentionem faciamus, quod proxime in volumen collectum edemus, et *Communia vitae* et *Latina colloquia*, atque recens *Narratiunculae, Fabellae, Ludicra* late in singulis fasciculis disposita atque ita distributa, ut varia in unitate, una in varietate componerentur.

Ita pro viribus curavimus ut omnibus desideriis, temporumque et rerum necessitatibus satisfaceremus: eadem ratione, immota fide, immutatis modis, in via proximo anno perstabimus, bene gratos nos praebentes iis, qui sua consilia nobis ultro aperuerint, quibus incoepsum, cui continens labor nunquam ex nostra parte defecit, nec unquam deerit, ulterius meliusque semper perficiatur.

Erit hoc erga opus nostrum favoris, quem a singulis postulamus, argumentum; at erit non minus renovata ab unoquoque erga commentarium nostrum non modo consociatio, sed sollicitudo, ut socii novi undique accendant. Liceat hodie, quae iam alias diximus, iterari: Quid, si socius quisque socium alterum procurabit? *In tenui labor; at tenuis non gloria...* neque tenue nobis ex sociorum numero ad opus absolvendum emolumentum!

Pretium enim subnotationis, quod, licet omnium rerum saeviat caritas, idem atque in superiore anno reliquimus, est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae Septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas libellas 30 exaequans, per publicum cursum, sive per syngrapham apud aliquam Nummariam mensam Romae exigendam - (*Romae, inquit, pecuniae enim parvitas non sinit ut expensas tollamus et foenora ad syngraphas extra Urbem exactioni commendanda necessaria*) - *recto tramite*mittenda ad JOSEPHUM FORNARI, Equitem Torquatum, ALMAE ROMAE commentarii moderatorem atque administratorem - *Romam, 12 - Via del Governo Vecchio 96.*

Valet quoque sub huius anni initium ratio ALMAM ROMAM gratuito habendi; acquirendo scilicet ab officina libaria Marietti (Augustae Taurinorum, *Via Legnano 23*) tot opera ex eius editionibus, numerum duorum millium excedentibus, iuxta elenchum ab officina ipsa requirendum, quae libellarum 75 summam exaequent si in Italia; duplicatam si apud exteris gentes; doll. 15 si ex septentrionali America.

Monitos pariter omnes iterum volumus:

1) *Consociationem sub anni exitum non retractatam pro redintegrata haberi;*

2) *Eum, qui ALMAE ROMAE specimina habuerit, neque post fasciculos tres acceptos reddiderit* - (quod nullo impedio facere poterat; quae enim a publico cursu tradita recusantur, gratuito ea mittenti restituuntur) - *tamquam socium valide reputari.*

Si quis denique *integralam ALMAE ROMAE commentarii collectionem* haberi sibi cupiat - (eius enim nonnulla adhuc supersunt exemplaria) - mittat lib. 300 si in Italia; idemque pretium duplicatum, scilicet lib. 600; si ex exteris gentibus; idque *recto tramite*, ut supra; *collectiones enim bibliopolis vel mediatoribus quibusvis non traduntur.*

## ANNO MCMXXVI OCCIDENTE

\* \* \*

Quamquam annus MCMXXVI, qui ad occasum vertit, pluribus iisque notabilibus laudeque dignis nisibus ad pacem illam assequendam, quam orbis universus multos iam annos frustra invocat, insignis evasit; non tamen diluculo locum cedit, solis omnia splendida luce coruscatur nuncio. Hodie quoque, in novi anni limine, rerum universitati crassus incumbit aer, infestum novarum tempestatum signum.

Re quidem vera, si te luc converteris, supprimi te fere usque senties immani illo certamine, quod per lustrum anxi trepidoque animo Europam tenuit. Mutata quidem nomina sunt, mutati fines; furor tamen et stultitia homicida late imperat adhuc! Sanguis terra marique in effusus edacitati Europa atque libidini belli numinis commenticii exsatiandae impar fuisse videtur!

En Sinae intestinis odiis caedibusque Ianiatae; en Iaponia veteres praedae cupiditates acuens; et India seditiosis hominibus prophetisque ex tempore fictis pergrata, civium animos ad rebellionem inflammantibus; et Turcarum, Persarum, Afganistanaque civitates Moscoviae signum exspectantes ut in Anglicas saeculares circum possessiones sese invicem immittant; dum Armenia sub Turcarum iugo infremit, Syriaque et Palaestina praeponentium nationum quasi in aeterno ludo permanent.

In Mexicana porro longinqua regione religiosa furit insectatio, veluti si prima Catholicae Ecclesiae aetas redierit; atque in parvis centralis Americae statibus a mensibus leves pugnae perdurant, vim et roborem in dies iis detrahentes. In Mauritania aegre lucta definita est, ab homine audacissimo concitata atque acerrime gesta.

Quod si proprius ad nos accedas, praeter Danuvii fluminis oras, tanti momenti quaestiones nondum expeditas invenies, ut non immerito in timorem inducaris, aliquam necopinato indomitarum aemulationum erumpere posse, quae Balcanicam regionem montem Europae ignivomum effecerunt. Quindecim anni sunt ex quo Slavonicae inferiores gentes in armis vigilant, fuitque id tempus formidabilium per Europam omnem quassationum; nec quisquam ignes in magno illo seculo, qui ab Adriatico mari ad Euxinum pontum protenditur, extingue valuit.

Bulgaria Macedoniae somnio perturbatur; Graecia discors et rebellis adhuc Kemalistae contumeliae vivit; Hungaria incerta haeret de rei suae gubernandae futura ratione, utrum scilicet per regnum, an per populare imperium; Bessarabia hinc Bucarestino, inde Moscovia contendit; Polonia quietis statum temptabunda sibi quaerit; Lithuania Vilnam a se avulsam perferre nequit: parvae omnes civitates ex recenti bello ortae, a Baltico mari ad Aegeum, iniquos fines lucubrate custodiunt. Et in hanc Statuum congeriem, qui a Brest ac Versalio, a Sancto Germano ac Sèvres infirmam suam constitutionem repetunt, cupidis minacibusque oculis intuetur vorax ille Communistarum monstrum, ex Russia beneficam saniem suam longe lateque effundens, quamquam in sua ipsa domo sunt contentiones atque tumultus, naturae classiumque impetus, dirumpentia odia, tragœdiae sclera gravissima occultantes, macerans fames, servitusque vilis. Denique iuxta Rheni fluminis ripas stant repugnantiae, quas nullus coetus, conventus nullus vincere poterit, atque passim in civilibus occidentalium nationum rationibus morales illi ac psychologici errores perdurant, a quibus populi commoda et salutem sperarunt, necdum senserunt inane,

ex adverso, vacuum et ruinas unice esse parta.

\* \* \*

Miseram hanc hereditatem occidens annus MCMXXVI novo anno relinquit; ita ut rerum has lacrymas consideranti dubium facile occurrat num mortisera vulnera, quae universum cruciant, sanari unquam liceat.

Atqui revera nullum humanum remedium ipsis mederi posse videtur; nobis vero altius mentis aciem a terra tollentes spes aliqua arridet. Vix a sacris Anni Sancti layacris ubique exivimus; Francisci Assisiensis centenaria celebratio insonat adhuc, et per novum annum insonabit: Roma atque Assisio multitudo gentium infinita pacificam lympham hausit ad aestus, odi igne partos, extinguendos; novaeque gentes Italiam hanc nostram versus properant ad fidei caritatisque thesauros eruendos: ipsae fore ut in patrias suas perferant confidimus fermenta illa, quibus Deus mirabile privilegium concessit pacem populorum creandi atque confirmandi.

Qui vero rebus publicis praeasant nimiumque pondus factionum hominumque brutae effientiae usque nunc tribuerunt, percipient tandem acceptas repulsas falsoque spem suadere, ut ad animi valores sit confugiendum, quippe qui salutem patriae atque universorum populorum unice afferre valeant. « Violare neminem, alieni iuris vereri sanctitatem, colere fidem benevolentiamque mutuam, perspicuum est vincula concordiae esse firmissima atque immutabilia, quorum adeo pollet virtus, ut vel semina inimicitarum atque aemulationis nulla esse patiatur ». <sup>1</sup>

ROMANUS.

<sup>1</sup> LEO PP. XIII, Alloc. « Nostis errorem », d. xi mens. Febr. MDCCCLXXXIX.

## De latinarum litterarum historia paelectiones<sup>1</sup>

### VIII.

SUMMARIUM. – I. De rhythmicis inscriptiōnibus antiquiorum temporum. – II. De imaginum titulis. – III. De versu qui dicitur *Saturnius*. – IV. De satura dramatica.

I. – Inter vetera priscae latinitatis monumenta, praeter illas inscriptiones quas in tertia Praelectione<sup>2</sup> iam illustravimus, nempe fibulae Praenestinae, vasis Dueni, cippi in foro romano reperti, nonnullae aliae inscriptiones memoria dignae sunt, in quibus rhythmus quidam, seu numerosa oratio, facile advertitur.

Prima est brevis inscriptio, quae legitur in cista quadam saec. xviii a F. Ficoronio reperta, quaeque post in Kirkerianum Musaeum delata est. Constat duobus versibus, qui sic se habent:

DINDIA · MACOLNIA · FILEA · DEDIT  
NOVIOS · PLAVTIOS · MED · ROMAI · FECID

Sensus nullam difficultatem praebet: « Dindia Macolnia filiae dedit; Novius Plautius me Romae fecit ». Antiquitatis manifesta vestigia habes tum in forma litterarum A, L, P, O, quae a nostra non-nihil differt; tum in voce quae est: *filea* pro *fileai*, h. e. dativo casu; in recto casu autem *Novios Plautios* quod est pro: *us-us*; in forma pronominis *med = me*; postremo in verbo quod est *fecid* pro *fecit*. – Habes hīc nomen artificis, Novium Plautium, et nomen mulieris donatricis, Dindiam Macolniam. – Denique duos habes versus, quorum numerus prima fronte legenti tibi incertus est, nec ad manifestam normam ductus, sed rhythmō quodam descendenti aures tuas percutit, praeterquam in po-

<sup>1</sup> Cfr. fasc. sup.

<sup>2</sup> Cfr. ALMAE ROMAE, annum XI fasc. mensis Decembris.

stremo hemistichio, ubi verbis *Rōmai* *fēcid* anacrusis quaedam, quae est *med*, praemittitur.

Longe maiori momenti sunt funebres inscriptiones Scipionum, quas inter omnes constat in sepulcro quodam repertas esse apud portam Capenam posito, quod sepulcrum nobilissimae Scipionum familiae erat. Earum vetustiores versibus Saturniis conscriptae sunt, recentiores metro elegiaco. Nunc de duabus quae ceteris vetustiores sunt, nobis sermo erit.

Prior ad L. Cornelium Scipionem pertinet, cuius agnomen erat *Barbatus*. Consul hic fuit anno ducentesimo octavo et nonagesimo ante C. n.; mortuus est anno ducentesimo tertio et septuagesimo. Huius ipsius anni esse inscriptionem funebrem credibile est. Quae sic se habet:

CORNELIUS LVCIVS SCIPIO BARBATVS  
GNAIVOD PATRE PROGNATVS FORTIS VIR  
SAPIENSQVE  
QVOIUS FORMA VIRTUTEI PARISVMA FVIT  
CONSOL CENSOR AIDLIS QVEI FVIT APVD VOS  
TAVRASIA CISAVNA SAMNIQ CEPIT  
SVBIGIT OMNE LOVCANA OPSIDESQVE ABDOVCIT

Obvius quidem sensus: L. Cornelius « Scipio Barbatus, Cn. Filius, fortis vir sapiensque, cuius forma virtuti parissima fuit, qui consul, censor, aedilis fuit apud vos, Taurasiam, Cisaunam in Samnio cepit; subigit etiam totam Lucanam regionem, indeque obsides abducit ». Post laudem sapientiae, virtutis, formaeque, post memoratos honores, res a Scipione Barbato gestas in Samnio et Lucania breviter narrat. Nimirum in novissimo contra Samnites bello, Scipio Barbatus, legatus Papirii Cursoris consulis, anno ducentesimo nonagesimo tertio a. C. n. Taurasiam, Hirpinorum oppidum in Samnio cepit (Cisauna quidem ignota penitus est nobis), postea Lucaniam sub finem belli subigit, obsides abducens. De his rebus gestis nihil sane legitur apud Livium; qui

in libro decimo Annalium, tertium in Samnites bellum narrans, XI et XII capite L. Cornelii Scipionis consulatum cum Cn. Fulvio memorat, atque ait eo anno (ccxcviii a. C. n.) partitione provinciarum facta, Scipioni Etruriam obvenisse; eoque profectum cum exercitu, ad Volaterras cum Etruscis pugnasse, magna utrinque caede at incerto pugnae eventu; nocte insequenti quum Etrisci vacua castra reliquissent, hinc lucescente die vidisse Scipionem, Romanis concessam esse victoram; tunc castris hostium cum maxima praeda potitum esse. Idem L. Scipio a Livio infra memoratur capite XL, quum sermo est de Papirio Cursore consule (a. ccxcii a. C. n.) et de proelio ad Aquiloniam, ubi summa rei Samnitium erat, gesto. Quo proelio L. Scipio dicitur sinistro in acie cornu praefuisse; fugatis autem Samnitibus, ad urbem pedites eorum insecutus esse, in eamque irrupisse cum magna hostium caede. De Taurasia et Cisauna a Barbato captis, de Lucania subacta ne verbum quidem apud Livium. Fortasse de rebus minoris momenti agitur, quas rerum scriptores neglexerunt, at filio et posteris eius in funebri inscriptione laudari placuit.

Ad quam ut redeamus, animadvertiscet lector linguae antiquioris indicia, praesertim formam ablativi casus *Gnaivod* pro *Gnaeo*, *Gneo*, adiecta littera D ut saepe etiam in latinitate plautina; praeterea ne illum fugiat omissione *m* litterae in vocibus quae sunt: *Taurasia*, *Cisauna*, *omne*; <sup>1</sup> et formae quales sunt *quoius* = cuius; *parisuma* = parissima, nondum geminato *s*; *aidlis* = aedilis; *quei* = qui; denique scribendi genus *Loucana* pro *Lucanam*; *abducit* pro abducit.

Poëtice autem loqui voluisse auctorem inscriptionis, argumento est illud; *Gnaivod patre prognatus*, pro eo quod esset:

<sup>1</sup> Non idem est in voce *Samnio*, quae, ut mihi videtur, locum indicat, omissa praepositione in.

Cnaei filius. Numerum denique quemdam his verbis inesse omnium aures testantur; etiamsi non ad eamdem regulam omnes versus ducti esse videntur. Sed de hac re infra.

Venio ad aliam, longe celebriorem inter Scipionum inscriptiones, eam nempe, quae ad filium Barbati pertinet. Sic se habet:

HONC OINO PLOIRVME COSENTIONT R(omai)  
DVONORO OPTVMO FVISE VIRO  
LVCION SCIPIONE FILIOS BARBATI  
CONSOL CENSOR AIDILIS HIC FVET A(pud vos)  
HIC CEPIT CORSICA ALERIAQUE VRBE  
DEDET TEMPESTATEBVS AIDE MERETO

Verbis nostris: « Hunc unum plurimi consentiunt Romae, bonorum optimum fuisse virum, Lucium Scipionem. Hic filius Barbati, fuit apud vos *aedilis, consul, censor*. Hic cepit Corsicam et Aleriam urbem, deditque merito aedem Tempestatibus ».

Sermo hīc est de L. Cornelio Scipione L. filio, Cn. nepote, qui consul anno ducentesimo nono et quinquagesimo a. C. n., cum primum in Poenos bellum iam quinque annos gereretur, in Corsicam exercitum duxit, ibique Aleriam, oppidum totius insulae munitissimum, cepit, insulamque deinde haud difficulter in ditionem suam rededit, ut Zonara (VIII, 11), ex Dione Cassio, testatur<sup>1</sup>. Dein Sardiniam aggressus Olbia urbe (hodie *Terranova*) potitus est, pro qua fortissime dimicans Hanno, dux Carthaginiensium, occiderat; cuius corpus, ut legitur apud Valerium Maximum (*Dict. et fact. memorab.*, V, 1, 2), e tabernaculo suo amplio funere ipse Cornelius extulit, eam demum victoriam et apud Deos et apud homines minimum invidiae habituram credens, quae quam

plurimum humanitatis habuisset.<sup>2</sup> Si Florum autem audiamus<sup>3</sup> et Eutropium,<sup>4</sup> non solum Corsicam, sed etiam Sardiniam omnem vastavit, Poenos disturbans, multaque milia captivorum abducens. Ut ut est, non ita diu ibi Scipio morari potuit; atque redditurus in Italianam, gravi tempestate iactatus, votum fecit, templum Tempestatibus quasi Diis se dedicaturum si servaretur; Romamque reversus aedem vera his. Diis erexit et dedicavit, ut memorat etiam Ovidius in sexto *Fastorum* (193):

*Te quoque, Tempestas, meritam delubra fatemur  
Cum paene est Corsis obruta classis aquis.*

Postremo constat ex Fastis Triumphalibus quod memorat Eutropius, h. e. Cornelium Scipionem eo anno de *Poenis et Sardinia Corsica triumphasse*<sup>5</sup>; id autem factum esse V. Idus Martias. Quae quum ita sint, omnia in inscriptione nostra perspicua esse lector fatebitur.

In qua etiam priscae latinitatis multa indicia deprehendet, praesertim in litterae omissionem in: *duonoro* = bonorum, *optumo, viro* = optimum virum, *Scipione* = Scipionem, *Corsica Aleriaque Urbe* = Corsicam Aleriamque urbem, *aide* = aedem; ne eum fugiat praesertim illud *oino* quod est *unum* (cfr. *πονή, πόνη, πυνί*).

Quod autem ad rhythmum pertinet, quis negabit, hos versus legentium numero quodam feriri atque alici aures? Unusquisque versus in duas partes dividi posse videtur, quarum prior (*honc oino ploirume, duonoro optumo*, cum hiatu, *hec cépit Cō*—)

<sup>1</sup> Cfr. SIL. ITAL., VI, 671: *Scipio ductoris celebrabat funera Poeni Sardoa victor terra.*

<sup>2</sup> 4, 18, 16: *Olbiae hic ibi Aleriae urbis excidio incolas terruit, adeoque omni terra et mari Poenos purgavit, ut iam Victoriae nihil nisi Africa ipsa restaret.*

<sup>3</sup> II, 20, 3: *C. Aquilio Floro, L. Scipione coss., Scipio Corsicam et Sardiniam vastavit, multa milia inde captivorum abduxit, triumphum egit.*

<sup>4</sup> V. PAIS, *Fasti triumphales*, vol. I, p. 87.

## PUER IESUS PRINCEPS PACIS

*Plaudite io! gelidi modo qui sub fornice saxi  
Virgineo Puer est editus e gremio,  
Adparat eversis saecli succurrere rebus:  
Haud certe vani Nominis omen habet.  
Nominis omen habet, certam quod ferre salu-  
[tem  
Et finem innumeris spondet adesse malis.  
Infelix fato curisque exercita iniquis.  
Gens hominum, heu longa perdita amari-  
[tie,*

*Pone aegros tandem luctus: nam sors tua du-  
[dum  
Invitas egit depluere imbre genas,  
Iam tum cum vetita fatale ex arbore pomum  
Ausa manu est avida carpere prima parens,  
Illa parens nimium male cauta vafrique co-  
[lubri*

*Scilicet astutis credere prona dolis.  
At sua damna statim sensit, mirataque pri-  
[mum est  
Quae caderet tumidis uida gutta oculis.  
Tum quocumque gradus, quocumque aut lu-  
[mina ferret,*

*Questa in perniciem est omnia versa suam.  
Non, pede quos molli premeret, dabat avia  
[flores  
Laetaque nativo vere nitebat humus:  
Omnis at aridulis pallebat frondibus arbos,  
Atque ager obductis sentibus horruerat.*

*Nubila, quae caelum turbarent desuper, atros  
Saepe coruscabant fulgoris igne sinus.  
Inde hominum generi labes, et tempore cuncta  
Ex illo nobis nata fuere mala.  
Iustitia excessit subito, pax aurea visa  
Ipsa etiam e nostris exsul abire plagis:  
Atque cohors scelerum cunctas volitare per  
[oras*

*Arbitrio miscens fasque nefasque suo:*

sica) iambicum numerum ostendit; altera pars (*cosentient Rōmae; fuisse viro, Alériaque urbe*) item in iambicam reddit mensuram, at in fine catalecticam. In hemistichio: *consol censor aidilis* exceditur quidem mensura iambica, sed cui mirum, consideranti publicos hīc honores solito ordine<sup>1</sup> enumerari? Item in *dedet Tēmpestatēbus* bisyllaba vox, quae est *dedet*, quasi uno momento temporis enuntianda est, ut ratio numerorum constet, anapaesto quodammodo pro iambo usurpato. Versus profecto habes hīc, lector; at non versus quales doctiores poëtae postea fingent, in quibus nihil ne spiritu quidem minimo brevius aut longius auditur quam necesse est; is est horridus ille numerus Saturnius, quem postea defluxisse dicet Horatius<sup>2</sup>; hi sunt demum *Saturnii versus*, quibus Faunus dicitur fata hominibus cecinisse<sup>3</sup>; de quibus versibus iam tempus est nonnulla te, lector, edocere.

Sed antequam inscriptionem *Honc oino* relinquimus, in memoriam liceat revocare aliud quoddam carmen in sepulcro incisum, quod Cicero laudat in Catone maiore (17, 61): « Quanta fuit (senectutis auctoritas) - inquit in L. Caecilio Metello, quanta in Atilio Calatino! In quem illud elogium Unum: hunc plurimae consentiunt gentes, Populi primarium fuisse virum ». Ex quo carmine appetat manifestissime Scipionis titulum quasi elogii formulam a posteris acceptam esse ut, paucis mutatis nonnullisque priscis vocabulis relictis, eadem laus enuntiaretur.

Aliae Scipionum inscriptiones in eodem sepulcro repertae, hodie adhuc servantur, sed ad insequentem pertinent aetatem, nec iam ad priscam latinitatem, de qua sunt hae paelectiones, referuntur.

(Ad proximum numerum)

FELIX RAMORINUS.

<sup>1</sup> Cfr. inscriptionem Barbati.

<sup>2</sup> Ep. 1, 158.

<sup>3</sup> V. Festum, p. 476 T. de P.

*Haec rixas serere omnigenas, haec texere frau-  
[des,*  
*Haec atra invisum spargere caede solum.*  
*Tum capiti assidue diva ultrix adstitit: ense*  
*Districto heu quantum fulminat illa manus!*  
*Nimborum memorem pontique patentia clau-  
[stra,*  
*Naret ut immensis naufragus orbis aquis?*  
*Impiaque in cinerem ut fuerint dilapsa supre-  
[mum*  
*Deciduis flammorum oppida vorticibus?*  
*Aut ut erythraeo fluitans in gurrite coepit*  
*Fervore demersis unda cadaveribus?*  
*Vindicis haec passim superant monumenta fu-  
[roris,*  
*Et terrent pavidis pectora moesta minis.*  
*Tu tamen, expectate diu mortalibus Infans,*  
*Felix caelestes pacificabis heros.*  
*Ipsa tuo vix dum audito bene Nomine tellus*  
*Iam sibi mutatas augurat ire vices.*  
*Fallor? an excussa pigrae caliginis umbra*  
*Imam sol aureo lumine vestit humum?*  
*Purior argento est vitroque simillimus amnis,*  
*Qui modo turbatis decolor ibat aquis.*  
*Adspice desertis olea ut frondente virescant,*  
*Quae nuper stabant aspera saxa iugis.*  
*Nullus non collis maturat vitibus uvas,*  
*Nullaque non vallis fruge benigna nitet.*  
*Moribus atque uno sociatae foedere gentes*  
*Una etiam gaudent otia blanda sequi.*  
*Pars citharae strepitu gestit, pars carmina*  
*[dicit,*  
*Et pars in numerum pellit humum pedibus,*  
*Qua saliunt fontes halant aut prata rosetis*  
*Umbrave odoratis decidit arboribus.*  
*Abdita speluncis echo, silvisque susurrans*  
*Aura, sonat leni murmure; « Regnat a-*  
*[mor].*  
*Plaudite io! Pueri divino a Nomine faustum*  
*Cursum ineunt, fausta ut saecula multa*  
*[fluant.*

H. N.

## PRO IUNIORIBUS

### De parvo antibarbaro.

Ut pluribus, qui a nobis petierunt, morum gereremus, *Parvum antibarbarum*, in hisce paginis passim vulgatum, in volumen collegimus, quod proxime edetur. In publico idem proponere pro summa humanitate sua dignatus est vir clarissimus Felix Ramorinus, magister latinis litteris tradendis in catholico Mediolanensi athenaeo, epistola quae sequitur, et pro qua perillustri auctori amplissimas gratias et habemus et referimus:

*Benigno Lectori S.*

*En parvum librum magnum auxiliū iis, qui de rebus hodiernis latine scribere debeant! Quam multae locutiones a recentioribus inscite usurpatae latinae originis quidem sunt, at submutato sensu ab insigni latinitate iam desciverunt! Quibus si latine scribendo utamur, colore vere latinum prorsus obscurabimus, et sermo noster lutulentus quodammodo fluet, omni perspicuitate nedum elegantia amissa; si contra eadem res exprimemus puritate et proprietate verborum locutionumque servato, si ordinem et structuram orationis ad exemplum bonorum scriptorum conformabimus, et perspicui magis erimus et laudem elegantiae consequemur.*

*Auctor huius libelli id ipsum voluit, pro verbis et locutionibus a recentioribus perperam usitatibus, alia tertioris latinitatis sub oculos ponere. Erit igitur hic libellus Vademecum omnium eorum, qui epistolam, commentarium, acta publica, latine exarare debeant; et grati erunt illi, quod nulla temporis iactura propositas reperient aptas loquendi rationes, ita ut cogitationes et sensus suos emendate neque ineleganter exprimere valeant.*

Mediolani, Ianuario mense a. MCMXXVII.

FELIX RAMORINUS.

## ANIMALIA ET MUSICE

Cogitanti mihi saepenumero de humana-  
narum rerum natura, nonnunquam adnotare occurrit esse quoddam vinculum, esse  
nexum quemdam arcanum inter loca et  
voces incolarum, ita ut balatus ovium et  
mugitus boum aliquid commune habeant  
pratis pinguibus et uberibus campis con-  
veniens, quem ululatus luporum et ursi  
fremitus non absonent a tenebrosis cavernis et a silvis obscuris.

Solidudes Lybicae et sole torrido ae-  
stuantes arenae rugientem amant leonem,  
cuius vox per Insubriae et Campaniae  
cultu haud aequa tonaret. Corvorum croci-  
tatu spoliatae frondibus quercus et can-  
dentes nive rami sonant; squalentes dies  
atraeque procellae vocibus respondent  
ovantium gutture, nigrisque pererrantium  
aërem alis. Quid si diebus hisce hiemalibus,  
si rigidibus terris adessent alaudarum cantus et melos philomelae? Non  
foret equidem locus, dum amoenitas veris  
Zephyrorumque halitus, tepidique imbræ  
et laetitia reflorentium arborum, refronde-  
scentium pratorum talia sunt, quae concentibus  
iuxta diversa genere et specie, sed etiam  
in specie una non a singulis eadem sentiri.

Nulla porro vox est, quae absque sono,  
grato vel minus, edatur; atque ideo nulla  
animantibus vox absque musica. Ad quam  
edendam primo requiritur gutturis idonea  
conformatio, dein indoles canora, denique  
adiuncta loci, victus ac temporis. Haec  
autem simul omnia prorsus negata pisci-  
bus; concessa quadrupedibus tantummodo  
ex parte aliqua, atque eadem adeo exigua,  
ut ex hisce ne unum quidem animal sit,  
cui aliquid humanis auribus iucundum  
natura indulserit; avibus concessa quadam  
pleno cornu videmus, ita ut, paucis exceptis,  
iisque mole maioribus, cantores praestantissimi  
inter volucres habeantur. Ple-  
risque autem ex his non modo guttur, et  
indolem, et quae loca, victimum tempusque

contingant, natura dedit, sed etiam optimi  
cuiusque soni ingenium proclive.

Quid? Interdum tale, quod suavioribus  
inter suaves suavissimos concentus legat,  
ex hisce autem suavissimis et selectis  
phrases eligere quasdam sciat sibi maxime,  
et fortasse aliis deliciosas.

Delphines in mari sunt, qui humanis  
vocibus lubentes praebere aures dicuntur.  
Notae horum historiae, eaque clarissima  
adamantis puerum, quem exspectabat ve-  
nientem ad litus, solita si hora maturior,  
ad vocantem nabat, dabatque humeros,  
quibus puer insederet, diuque vehens per  
undas, ut bonus equus, longe lateque equi-  
tabat, blandiebatur autem sedenti ubi voce  
salutaret, et ad ripas denique referebat.  
De delphinibus tantum in muto grege haec  
notuerunt; defuerunt fortasse experimenta  
de reliquis piscibus.

Ad quadrupedes autem bestias quod  
attinet, hoc non modo plures, sed innu-  
merabiles ferme offert casus, in quibus  
manifestum sit musica cieri sensus quos-  
dam, excitari per sonos, per concentus, per  
choros tum instrumentorum, tum vocum;  
esse tamen diversa diversis, et non modo  
iuxta diversa genere et specie, sed etiam  
in specie una non a singulis eadem sentiri.  
Tympanorum fragorem coriaceorum lupus  
horret ac fugit; tigris furore incenditur,  
suriisque ardet immanibus. Elephas, qui  
leonis rugientis non timet iram, a grun-  
nitu maialis territus refugit. Quid ultra,  
si leo ipse robustissimus, immotus tym-  
panis, immotus quibusvis animantium vo-  
cibus atrocissimorum, canente gallo ter-  
retur et arripit fugam? Sunt canes, quos  
musica fugat, sunt canes, quos eadem  
attrahit, notumque nomen *Parade*, de quo  
Descuret pulchre tradit in libro, qui *Cupi-  
ditatum medicina* inscribitur. Musicus  
quippe iste canis, qui sine domino, sine  
domo, frustulis et ossibus, per vias et in  
angulis forte quaesitis et repertis, miser-  
rime vivebat, musicæ militaris cohortis

in area Elysiorum Parisiis concinenti non quam quovis vespere defuit, atque ita voluptuose audiebat, ut brevi cognitus magnam apud musicos musicorumque ducem adeptus sit gratiam. Qui tamen quum secum adducere optarent lubentissime audientem et sive magna ad eos accendentem et redeuntem, nunquam tamen potuerunt ducere. Unum ab iis grata-bundus et laetus accepit, ut medius turbae circumsonanti adstaret iuxta musicae turmaeque ducem gestu rhythmos moderantem.

In quovis equestri circo ad musicae rhythmum gressus moderantur equi, et ita musicae progradienti morem gerunt, ut lento pede tardam, festinantem concitato sequantur. Quinimo commune illis est, ubi liberi sint, musicis attendere sonis, tubarumque signa et iussa callere, et iis obedire in re, turmisque militaribus.

Visne vespertilionibus non modo cingi, sed obsideri? Indulge musicis noctu sub dio, praesertim cytharae, aut, si quod calles, instrumento dulcisono.

Annalibus naturalium rerum inest illa captivi centurionis in arce Parisiensi recordatio, cui fidibus tibiis canenti undequaque e recessibus adstabant suis murium et aranearum populi, donec musicae daret operam non dubia delectationis, quam hau-riebant a sono, signa ostendentes, qui, ubi cessaret ab opere, in cubilia sua recedebant.

Lacertis id quoque commune, commune idem psyllis aegyptiis, commune — quis crederet? — terribili mole et veneno serpenti, quem crotalum dicunt, quemque tentorium globos ingressum semel puerosque rapturum, stragemque obstantium editurum tibiis dimovent Indi, silvestris gens, non terrentes, sed allientestibiarum sono, longeque deducunt et in laqueos moritrum adigunt mitem, et immanis potentiae, et famis, veneni, et feritatis oblitum. Marsos carminibus in Italiae aequo sub-

dentis sibi anguineum genus omne antiquae memorant litterae, recentiores testan- fūr. Quaenam carmina, quaeso? Nomen ipsam rem signat aperte: « cantamen » dicitur; unde et biblicum illud aspidis opplentis cauda dexteram aurem, laevam solo applicantis « ne audiat vocem cantaminis ».

At gravius est aliquod, quod non miramur; quod frequens enim, quotidianum, commune praeterire incuriosi solemus. Crocei pennis passerēs, qui *canariorum*, ex insulis unde allati olim sunt, nomen ferunt, meruli, carduelis, fringillae, ossifragi, et si quae ex hoc genere aves, quibus natura dedit non modo conformatio- nem gutturis, sed dulces cantus et in- dolem pangendi saepius, habent mirabile quoddam ingenium et quasi dicam memoriae vim, quibus auditas retineant can- tiones et reddant. Quid si alias alii inser- tant? Quid si sua nonnulla interponant auditis? Hinc plerique aviculas huiusmodi docere solent illo organo exiguo, quod gallice *carillon* nuncupatur, nec sine dele- ctatione audiuntur incumbentes in aliquod musicum, et illa edentes, quae magistri optimi constituerunt cantanda in theatris. Eaque in re magni stuporis causa fuit me- rula quaedam, libera et penes barbitonso- rem Romae vel ipso hero loquacior, et red- dendis cantibus illo apta non minus. Quae praetereunti funebri pompa magna flen- tium tubarum apparatu insigni quum ad- suisset, plures dies moerens et solitaria conticuit, nec dedit ultra voces, ut antea solebat. At post quatridui silentium re- pentē reddidit sunebre carmen ex integro, quod musica concinentium turba tubis ediderat quum demortuo praeiret. Ecce avicula tot diebus intenta non modo in recordationem cantionis, sed in depromen- dum melon praecipuum ab harmonia obse- quente et circumludente.

At quae principatum apud nos in hisce- neten, philomela est. Quoties ista canit, nova

fere semper, certe semper mutata canit; noctibus praesertim vēnis, quadam aemulatione proximis primum, deinde longiu- quioribus respondentibus ac decertantibus. Quid si in proximo pastores sint, qui circa focum ad greges cantum exercent, sequen- tibus pastoralibus fistulis? Ubi avenae cesserent voces, — canentibus quippe iis, au- dientes religione magna silent, — omnes in voces certatim prorumpere, atque, ex tot concinentibus una, quidam concentus oritur angelorum aure non indignus.

Grétry magister monet canoris avibus illas esse in deliciis cantiones, quae mu- sicis notis « 1. 3. 5. 8. » incumbunt.

Rem sub iudice linquimus; notamus tamen alacres et doctos viros eo proces- sis, ut sermocinationem avium et collo- quia diuturna observatione corripuerint, legesque ad huiusmodi intelligendum derident.

P. A.



## MEDICAE NOTAE

**De morbo, qui latine « aqua subtercus » vocatur.**

Scripturo mihi, quid humanae saluti maximē expediret, de *aqua subtercus* sive de *hydrope asciti*, ut medici aiunt, verba facere, et commode breviterque exponere occurrebat. Idque propterea in mentem mihi venit oratione expromere, quod permulti homines isto morbo confictarentur, ex altera vero partes, quia morbi tractatio medico plerumque ludum suggestere videretur in flexuque mortem inferret.

Quo in morbo tractando sectam rationemque meam minus sequar, et saepe numero cognitam et quatenus mortalis quis opem ferre potuit singulis in casibus probatam. Non quo disciplinam academ- icam omnino tollendam existimem; mi-

nime vero, namque rationem et viam in principiis ubi vis positam esse oportere me non praeterit. Sed in eo, quo instituti, consistere nec experiri protinus neque proficere quidquam est quasi in veterno in- sistere: quod et ceteris, quibuscum natura necessitudineque mutua collocati sumus et nobis met ipsis parum conductit. In dies enim addiscentes senescimus! Quae praec- clara illa Ciceronis in medicum potissimum cadere mihi videntur.

Verum ne obtundam diutius, rem ipsam attingam.

In magno morborum numero, qui in corporis compagine quadam affecta inse- derint, morbus, qui agitur, aqua subtercus, seu hydrops ascites magnum tenet locum. Quamquam quum varietas sit morbi istius omnino, eum praecipuum morbum expromam, qui plerisque in causis subesse solet: hydropem ascitem oratione expromam.

Morbi istius tractatio difficillima.

Qui fit, quod medici isto in genere morbi aenigma rarius, ut levissime dicam, solvunt? Quod nimis habere, quod se- quantur, unde cum eventu proficient, mihi non videntur. Causae plerumque negle- guntur, dum consequentes dumtaxat spectantur.

Quod secus ego existimans, causam aenigmatis istius in iecore quaerendam iudico. Iecur enim sanguinis parandi habet functionem. Quod vero ut iecur conficere possit, compago, quam dixi, ad normam salva sit oportet. Quodsi iecur sive e frigore illato, sive e vi quavis damni fecit, functio minuitur cesatque quasi fabricari san- guis. Idque propterea fit, quod aut tumor aut duritas functionem praepediatur.

Ex quo efficitur, ut bilis ieiiori supposita continenter impressa sanguini parando ultra inducatur ita, ut rubor sanguinis gilvus efficiatur. Quatenus aegrotus ita laborat, *Ictero* afficitur, quem nisi depel- litur, hydrops ascites consequitur. Quam- quam iecur ita affectum magis magisque

turbans, aliqua ex parte tollit omnem fungendi facultatem. Qua ex parte, omni vita remota, suci in sanguinem existendi putredine corrumpuntur, in aquamque dissolvuntur, quae iecore emittitur, primum pedes gravitate et natura repletos tumidosque efficiens, deinde altius scadens corpus superundans cor quasi suffocat, mortemque infert.

Iam vero rationem meam tractationemque aperiam. Quodsi iecoris vitium aut in tumore aut in duritate consistit, tollantur imprimis vitium causaque oportet. Qui id fiet? Iecur natura molle flexibile tumore duritateve a se deficiens turbansque ad naturae rationem redigatur necesse est. Quod nihilo expeditius prolixiusque confici poterit, quam ratione arteque digitio tractandi et stringendi. Quae tractatio bis terve in dies iecori adhibetur cum in Ictero tum Hydrope asciti potissimum. Sin autem tumor ventris altius dispanditur, quam ut iecur digitis attractari possit, aqua subtercutanea prius modo chirurgico derivetur.

Quod attinet ad medicinas adhibendas, aegrotus mane, meridie, vespere extractum sambuclum modo cochleario sumat, nulla quidem aqua adhibita. Bis porro per diem radices bibat excocatas, quae sunt:

- radix gentiana
  - radix angelica
  - radix pimpinella
  - radix valeriana
- } de unoquoque aequa pars, cuncta tamen commixta.

ad quod accedit folium - equisetum hemale.

Ista ratio tractatioque et Icerum depellet et Hydropem tollet ascitem, pro portione, expeditissime. Utinam, velim, medici ad eam normam aegrotos tractent! Eiusmodi laudabit quidem certe eventus!

DR. KAUL.

## COLLOQUIA LATINA

### Explicationum repetendarum ratio.<sup>1</sup>

URBANUS, THEOPHILUS, GABRIEL, IACOBUS, FERDINANDUS.

THEOPHILUS. Repetistine hesternam explicationem epistolae Ciceronis?

URBANUS. Nondum.

THEOPH. Quid egisti?

URB. Occupatus fui in aliis.

THEOPH. In quibus?

URB. In praceptoris grammaticae ediscendis.

THEOPH. Utrumque faciendum fuit.

URB. Si socio non caruissem, hoc quoque forsitan praestitissimum.

THEOPH. Vis tecum repeatam?

URB. Nihil malo.

THEOPH. Principio revocabo tibi in mentem ipsum argumentum epistolae: tu si diffidis memoriae, poteris in chartaceum libellum referre.

URB. Nullo negotio retinebo, si iterum audiero; nec enim est ita longum.

THEOPH. Postea Ciceronem exponam verbum verbo, sequens constructionis ordinem; mox sententiam sententia, ut praceptor solet.

URB. Et ut nos vult sese imitantes facere in repetendo.

THEOPH. Postremo themata indicabo cum accidentibus, et syntaxes quasdam faciliores.

URB. Obstringes me non vulgari beneficio. Secedamus in locum solitarium, ne quis hic nostra dicta arbitretur.

THEOPH. Ecce tibi Gabrielem, Iacobum, et Ferdinandum; opportune convenient.

GABRIEL. Tenesne, Urbane, memoria paelectionem?

<sup>1</sup> EX ANTONII VAN TORRE dialogis familiaribus passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

URB. Propemodium.

GABR. Vis una repetamus?

URB. Maxime velim; audiamus nos vicissim.

GABR. Incipe, igitur: ego te corrigam, si quid erraveris.

URB. Fiat; ordiar a nominum declinatione.

GABR. Dic propere. - Peccas accentu in ipso principio. Itera... Nihilo melius.

URB. Me miserum! Putabam me tenere ad apicem.

GABR. Aliud est sibi tacite pronuntiare; aliud clara voce coram praceptor. - Videsne te erravisse quater?

URB. Video. Vah! quam turpiter sefelliit memoria!

GABR. Executiamus interpretationem vernaculae tertiae epistolae: en haec magister praescripsit exponendam.

URB. Quando istud fuit?

GABR. Feria sexta a meridie.

URB. At ego tunc non interfui.

GABR. Ergo poenam meruisti.

URB. Siccine censes, severe iudex? Occupatus eram domi, nec absueram iniussu praceptoris.

GABR. Esto; sed tamen debuisti postridie quaerere quid pridie actum sit.

URB. Fateor. Cedo librum tuum, queso, ut videam quid nobis reddendum sit.

GABR. Signato eadem opera quam praescripsit magister paelectionem, et vale. Alium mihi adiungam socium, quocum repetam lectionem; tecum tempus absumo inutiliter. - Iacobe?

JACOB. Quid vis?

GABR. Repetamus una paelectionem.

JAC. Non est mihi nunc otium.

GABR. Quid habes negotii?

JAC. Ludendum est.

GABR. Non potes semihoram detrahere ludo tuo?

JAC. Gaudere consuevi cuncta relaxandi animi facultate, tu stude quantum lubet; ego vero ludam quandiu licet.

GABR. Tandem nactus sum sodalem percommode quicum repetam. - Ferdinand, complectere memoria paelectionem?

FERDINANDUS. Quasi digitos meos, aut nomen proprium.

GABR. Visne examinemus nos inter nos?

FERD. Quorsum istud? Solus repetivi satis: omnia teneo.

GABR. Tamen ad confirmandam memoriam.

FERD. Quod si praceptor interveniat?... Instat adventus.

GABR. Scilicet instat: nondum hora est prima cum dimidio.

FERD. Ergo submissa voce susurremus, ne censor nos notet pro confabulantibus. Tu age praceptoris partes; ego discipuli.

GABR. Equidem incipiam; tamen alternabimus vices. Coniuga verbum *feror* in futurum infiniti modi.

FERD. *Latum iri*.

GABR. Varia.

FERD. *Ferendum, ferendam, ferendum esse*.

GABR. Recte. Quem casum admittit praepositio *subter*?

FERD. Accusativum aut ablativum.

GABR. Annon ad libitum est ubique?

FERD. Minime; sed pro varia significazione vario casu gaudet.

GABR. Forma gradum comparativum et superlativum a nomine adiectivo *malus*.

FERD. *Malus, peior, pessimus*.

GABR. Est igitur anomalum?

FERD. Est, est... Sufficit. Praceptor adest: audio tussientem. Desinamus, ne putet nos garrire.

*Non est ad astra mollis e terris via.*

*Quae fuit durum pati, meminisse dulce est.*

*Alium silere quod voles, primus sile.*

*Quidquid excessit modum, pendet instabili loco.*

SENECA.

## ANNALES

### Nationum societas.

Nationum societas, quae iterum Genevae mense Decembri congregata est, ad portum tandem adduxit vexatam illam quaestione de' inspiciendis per victricium nationum legatos armorum comparationibus, quas Germanica res publica ficeret. Scilicet inspectio illa cum mense Ianuario cessabit, Nationumque societas per ministros suos passim investigabit utrum intra fines ad rem statutos operam suam Germania contineat.

Itaque hinc etiam, Dei gratia, novus ad pacificationem gressus factus est.

\* \* \*

### Italica foedera.

Neque minus ad rem iuverunt quae, iisdem fere diebus, foedera ab Italico gubernio inita sunt tum cum Albanensi civitate, ad rationes varii generis inter finitimos populos melius explicandas, tum cum Germania ad arbitrios utrinque certis negotiis adeundos. Eorum primum sollicitudines nonnullarum aliarum gentium, ut Iugoslavorum, movit; verum iniuria, quemadmodum primus Italicus administer palam ostendit, porro professus, ad quamvis suspicionem tollendam, foedus idem nationum societatis iri adprobacioni propositum.

\* \* \*

### Mexicum inter et Septentrionalis Americae Civitates Foederatas discrimen.

Ad Mexicanas res, iam ob intestinum religiosum bellum minime quietas, difficiliores reddendas, discrimen novum accessit. Quum enim Calles illius gubernium exterarum gentium iura suo nutu immisisset circa quasdam petrolei scaturi-

gines, huic decreto adversatae vehementer sunt Septentrionalis Americae Civitates, quae vicissim accusantur copias suas in Nicaraguam rempublicam, et ipsam civili bello, de politicis vero rebus, agitatam, misse, sub specie suos tutandi cives; reapse alia mente, aliisque, iisque reconditis, consiliis.

\* \* \*

### Lithuanici motus.

Motus, iique necopinato, a Lithuania nunciati sunt, qui Reipublicae praesidem eiusque ministros suis munieribus per vim privarunt. Rebello promota assentitur a nationalistarum factione, affirmante collegium illud ad Russiae magis utilitatem quam patriae suae agere. Quidquid fuerit, id certum est, hunc eventum Polonorum animos anxiros reddidisse, quibus non fugit per Vilnae civitatis amissionem insanabile vulnus Lithuanorum patrio amori inflatum fuisse.

\* \* \*

### Regia funera.

Iaponi denique lugent regem suum Yoshihito, ex Imperatorum ordine CXXIII, qui, diutino morbo confectus, diem obiit supremum. Ei filius Hirohito successit.

POPLICOLA.

\*\*\*\*\*

## ROMA SACRA

PIUS PP. XI, IUVENES, QUI EX UNIVERSO TERRARUM ORBE ROMAM CONVENERUNT AD CENTENARIAM ALTERAM COMMEMORATIONEM AGENDAM, EX QUO ALOYSIUS GONZAGA SANCTORUM ORDINIBUS EST ADSCRIPATUS, LATINE ALLOQUITUR.

Pridie Kal. Ianuarias MCMXXVII, centenaria commemoratio altera occurrit diei, ex quo Aloysis Gonzaga in sanctorum numerum est relatus. Eam Summus Pontifex Pius XI non

modo sollemni a se litato in Petriana basilica sacrificio celebratam voluit, sed etiam apud se quotquot iuvenes - ad quinque circiter millium numerum - Romam ad hoc advenissent, in Vaticanas aedes arcessendo; quos permanenter, paterne, est latina lingua alloquitus:

« Ne miremini - inquit - dilectissimi iuvenes, (dilectissimi in universa familia, quain Cor Iesu Nobis credidit gubernandam), si tam vehementer gaudemus, dum vos uno veluti animi et oculorum obtutu coram complectimur. Etenim tam pulchra Nobis visa est lectissima haec filiorum multitudo, ut libenter verba antiqui Patris Isaac usurpemus, ita dicentis: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit Deus.*

« Libentius etiam pulcherrima illa verba vobis e corde dicimus: *Salvete, flores, flores gentium, flores primae aetatis;* et quodam etiam vero sensu dicimus: *Salvete, flores martyrum.* Vos alloquimur in primis et vos in primis salvere iubemus, qui e longinqua Mexicana terra ad Nos venistis, filii martyrum et fortis martyres ipsi. Vobis honor et vestrae regioni, vestris episcopis et pastoribus, vestris presbyteris, vestris omnibus, qui tam gloriosum certamen perferunt, admirante universo Orbe, pro honore Dei, pro Regno Christi, pro honore Sanctae Matris Ecclesiae, pro dignitate et salute animarum.

« *Salvete, filii et fratres Martyrum:* vosque salutationes Nostras cum Benedictionum nostrarum quasi primitiis vobiscum afferatis, ad terras vestras quum proxime redibitis.

« *Salvete* et vos, dilectissimi, qui e Polonia advenistis, quos Romanum non solum lilia Aloysii vocaverunt, sed arcessivit etiam parvulus ille et innocentissimus Stanislaus, Benjamin ille adolescentorum Sanctorum.

« *Salvete* vos omnes, et vos in primis qui e remotioribus regionibus venistis. Pensamus sane haud mediocria incomoda, quae suscipistis ut Romanum veniretis visuri Patrem, tantam praे vobis ferentes pulchritudinem et animae et vitae, ut digne habeamini flores

et florentes spes futuri aevi. Carissimi denique quia ab Aloysio vocati venistis; ipsa enim praesentia vestra animum vestrum declaratis et ostenditis, quo praeclaris Gonzagae exemplis adducti, nitamini. Ipsa Nobis vestra praesentia confirmat id quod vos Sancto Aloysio, itinera suscepturi, dixistis: *Trahe nos; in odorem curremus unguentorum tuorum!*

« Iterum igitur atque iterum salvare vos iubemus ».

Pandidit deinde Pater amantissimus animi sui gaudium, quod sese circumventum tam praeclaro atque ingenti catholicorum iuvenum agmine videret, ita ut facere non posset quin peculiaribus hortationibus eos admoneret, ut magis magisque virtutem illam diligenter, quae pretiosissimus fuit thesaurus viri, quem sibi patronum et exemplum delegerunt:

« Puritatem - dixit - amate, iuvenilis aetatis decus et ornamentum, qua quidem praesente virtutes omnes vigent, absente autem omnes nutant et periclitantur. Puritatem, inquit, diligite; in hac enim virtute invenietis pretiosissima omnia quae ad vitam, et ad perfectionem in quolibet statu necessaria sunt. Alit puritas lumen mentis, generositatem cordis, vigorem animi ipsiusque corporis sanitatem.

« Pretiosissima sane virtus, sed tamen servatu maxime difficultis. Et in primis ut puritatem studiosiore in dies animo servetis, a Deo id suppliciter petite, illud Sapientiae recolentes, neminem posse esse continentem, nisi Deus dederit. Gratia enim Dei omnino necessaria est ut puritas conservetur; hoc vestris membris altissime inhaereat. Orate igitur ut hanc gratiam assequamini. *Petite et accipietis:* orationi praemia certissima promissa sunt.

« Orate et vigilate. Vigilate et orate. Oratio enim vobis conciliat quod. solius Dei est; auxilium nempe humanis viribus, vel potius humanae infirmitati necessarium. Vestrae autem vigilantiae erit custodire puritatem ab omni offensione et periculo.

« Quanam vero custodia? Omnimoda, dilectissimi. Custodia externa, quia in mundo vita vestra traducitur, mundus autem plenus est fascinatione nugacitatis; quae quidem fascinatio, Divino admonente Spiritu, obscurat bona et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia.

« Custodite igitur vos a mundo, qui incredibili quadam vi vos allicit: hanc autem is seductionem inducit, quae potest viribus vestris fortior evadere. Custodite vos a mundo, custodientes sensus externos et animi intima, ita ut omnia munda sint, in primis ea quae homines non vident, sed Deus intuetur ».

Quum autem Pontifex aliquantis per immoratus esset de praesidiis ad insidias arcendas aptis angelicae virtuti oppositas; quae inter labor adsiduus tum mentis tum corporis, habitus praeterea tamquam nobilis ratio ut homo sordes suas vere eluat, est prosequutus:

« Sed alia est etiam perutilis virtus ad servandam puritatem, humilitas nempe, quia non nisi humiles Deus diligit. Nisi enim humilitas vobis semper adsit, nec vos necessitatem divini illius adiutorii sentietis, neque necessitatem illius custodiae ad castitatem servandam; quia superbus non sentit pericula, non sentit insufficientiam sui; itaque non solum cadit, sed in ruinam collabitur. Quare exemplum ab Aloysio sumite, qui in tanta ubertate et copia divinorum donorum, tum naturae tum gratiae, quum posset in saeculo inter primos splendescere, maluit omnibus rebus se abdicare, et abscondi, et nesciri.

« Orationi igitur et vigilantiae et humilitati instate. Unum restat ad perfectionem vitae vestrae: charitatem sequi. Charitatem igitur a Deo exposcite toto corde, charitatem illam, qua Cor Iesu exarsit actuosam et generosam. Hoc est verbum quod vobis meditandum credimus: Ponite quodammodo puritatem vestram sub veste charitatis.

« Ita Aloysius facere solitus erat, charitati toto tempore deditissimus. Et quomodo

ille occubuit, nisi vitam suam ponens ad subveniendum fratribus misere aegrotantibus, victima perillustris charitatis?

« Haec, dilectissimi filii, veluti e plenitudine cordis Nostri in corda vestra deponimus et vobis committimus. Haec custodite, et haec facientes semper digni eritis qui dicamini discipuli Sancti Aloysii Gonzagae. Haec in vita vestra, in plenitudine iuventutis vestrae, in ipso aetatis flore cogitasse et voluisse dulcissime quandam memineritis in reliquo cursu vitae vestrae, quam unicuique vestrum splendidissimam, Deo favente, exoptamus.

« Haec autem ex animo ominantes, Benedictionem illam impertimus, quam vos omnes cupitis quotquot huc ad paternam domum, dilectissimi filii, advenistis.

« Benedictionem Nostram impertimus ex imo corde, in primis vobis omnibus qui praesentes estis; deinde omnibus filiis Nostris, iisdemque fratribus vestris, quos in longinquis consociationibus, institutionibus et congregationibus vestris, sub gloriosis vexillis vestris collectos, vos spiritu comitati sunt, et quos vos digne coram Nobis repraesentatis.

« Descendat Benedictio Nostra in regiones omnes unde venistis, in patrias vestras, in civitates, in familias et parentes vestros, in opera vestra et labores. Et si quos habetis in domibus vestris infantes, parvulos Cordis Iesu in primis dilectos, si quos habetis senes aut infirmos, pro suo ipsorum dolore peculiari benedictione et consolatione dignos, iis omnibus amantissime benedicimus. Benedictio autem Nostra vota omnia complectens, quae unusquisque vestrum in corde et in mente sua foveat, super vos descendat, vobiscum semper maneat, vos semper per omnes vias vitae vestrae una cum divinis benedictionibus comitetur ».

Haud facile dictu est PII PP. XI haec verba, almae communis matris sermone expressa, quot pietatis et commotionis sensus in audientium iuvenilibus illis animis excita- verint. Quod felix, bonum, faustumque fiat!

## VARIA

### Ad singulos Almae Romae socios in annum MCMXXVII socii Alafridi Bartoli vota.

Qui Ianus veterem excipit Decembrem tuis ut potiare, amice, votis,  
spes omnes tibi sint ratae atque aventi,  
dedat: hoc ineuntis omen anni  
faustum, quoque magis sit immo gratum,  
cum me non lateat tibi esse cordi  
quidquid vel redolens latinitatem  
prae se fert, faciles foveatque Musas,  
sine dem numeris Catullianis.  
Quod multis, mihi fas, velim modo ipse,  
sit, quos carminibus iubet Camena  
salvere, his, vetus ut requirit usus,  
dona mittere.... An expetita pupis  
melle aut sacchare perlitas placentas,  
vel mustacea defruatoque factas  
scribilitas genus omne delicatas?  
Nequaquam: satius mihi latina  
expromptum fide mittere est amicis,  
quod sit mnemosynon sui sodalis  
qualecumque, et idem precetur illis  
hoc felicia cuncta rite carmen.  
Qui bonis, igitur, mihi probaris  
cunetisque artibus optime institutus,  
et novem qui animo colis sorores,  
quemque lumine sacra litterarum  
Phoebus ipse ferens videt benigno,  
multo his te fore spero laetiorem  
quae, pro muneribus, cano latine  
vota epistolio tibi exarato,  
dum Ianus veterem excipit Decembrem.

\*\*

### Pro iudicibus mensarum eleganti bus

#### ESCARUM ORDO:

*Parva quadra lycopersici recentis in iure natantia.*

*Tructa elixa cum garo piperato ad Scytharum morem.*

*Gallina africana farta, veru assa.*

*Acetaria ex lactucis, foeniculis, tuberibusque odoratis.*

*Globuli spuma lactis repleti, chocolato aspersi.*

*Caseus liquidus in pastillis dispositus.  
Bellaria.*

\*\*

### Iocosa.

Tuccius Museum Aegyptium visitat.  
Quum medicatis coram cadaveribus per-  
venit:

— Oh! quanta illorum hominum statura  
esse debuit — exclamat — si iam in incu-  
nabulis tanta erat!

Tuccii pater filium in hyppodromum  
conducit, eique mostrans equum, qui, victor,  
plura nummorum millia hero acquisivit,  
Tuccium monet:

— A manno illo disce; nondum trium  
annorum aetatem superavit, iamque tan-  
tam pecuniam lucrari valuit!

\*\*

### Aenigmata.

I

Demoliendi munus est mihi saevo;  
Cui vitam ademi adversor et cohaerenti  
Comiti, comite relictum ineptiam actutum.

II

Terrigenas agito, mortem fero depopulorque,  
Pervigilans inhio, paleo, deficio.

Aenigmata in superiore fasciculo pro-  
posita his respondent: 1) *Mus*; 2) *Castanea*.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

ROMAE. — TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

## PANCRATIUS

[20]

Actio dramatica FRANCISCI WIELAND – (Latine reddidit Andr. Haberl)

QUADR. Itane vero? Fideles milites ex Christianis conscribas maxime. Neque unquam...

TERT. Tace, sis! Sed tu, Pancratii, prudenter genti consule, postrema cuius proles es! Tune committas, ut gens tua ignominiose tecum occidat? Quid tibi mentem, puer, adeo pervertit, ut proditorum reipublicae...

PANCR. Non sumus proditores, domine!

TERT. Seductum te esse sereno vultu agnoscō. Nondum vitiavit tibi turpitudō animū; adstas innocens.

PANCR. Minime; sum enim quod accusor. Dei nostri gratia Christianum sum!

TERT. Sed animus tuus omni purus scelere profecto est. Revertere ad magna numina maiorum! Tunc libenter ego...

PANCR. Desine verbis! Desiste blanditiis! Nunquam ego ab luce redibo ad tenebras.

TERT. Insanis! Fanaticus es!

PANCR. Utut libuerit, nomina!

TERT. Obsequere consilio adulorum!

PANCR. Per verbum Dei omnibus huius mundi sapientibus ego antecedo sapientia. Me mitte ad fines orbis terrae, pro salute patriae iube conteri: parebo. Unum non licet: Obedire magis, quam Deo, homini.

TERT. Non pro salute te devovebis patriae, nec tibi est eundum ad fines terrae; facile est, quod te iussero. Ecce pruna! Turis unum granum si illuc miseris, liber eris.

PANCR. Mene turis honorem spargere diabolo? Quantum narras scelus!

TERT. (pressa voce): Spargere igitur simula! Vel id satis est.

PANCR. Simulare? Abi! Quam fraus ista impia est! Hanc tu committere Romanum iubes hominem? Satis, mihi crede, satis verborum est.

TERT. Sed iuro te futurum esse primum

famulorum Caesaris. Tuo arbitratu tota regetur urbs, auro vestieris atque serico, si modo granum turis unum...

PANCR. Nunquam faciam, frustra mones. Constitui enim unius Dei, quoad viverem, postremus servus esse. Quemadmodum Christianum oporteat obediam. In aeternam calamitatem inciderem, si pro hisce ludicris Iesum traderem, amore pro me mortuum. Nunquam committam!

TERT. (fuscus): Iam desine insanire, puer! Vitam tuam pedibus proteris. (*Pancratius abnuit*) Quando aliter fieri non potest, mane in ineptiis; sed tremere, imperatoris tremere iracundiam! (*Ad nutum carnifex aulaeum aperit. Rubra luce conspiciuntur tormenta*) Videsne rotam, qua tu atrociter dilaniaberis? facesque quibus continuo, nisi parueris, tuus incendetur rogus?

PANCR. Quam hoc dulce est, Domino pro vita vitam reddere! Sume, suscipe miselli sanguinem! Exiguum donum est, sed una res est, qua in terra etiam nunc exsulo. Sed ah! indignus sum.

TERT. Fer igitur quae subsecuta erunt tantam pervicaciam! (*Surgit*) Percipite iam scelesti homines sententiam! Vos, Gai, Reparate, ceteri, quibus cum Nazareno stare est sententia, statim in amphitheatro bestiis proiciemini. (*Subfusce*): Sed si quis indicium fecerit, quis nocte proxima nefarie a pila edictum deripuerit, huic pro tanta fide ab imperatore impetrabo veniam. (*Tacite damnatos circumspicit; postea ad Pancratium*): Tibi vero, insane puer, etiam tempus a me datur gratiis. Hunc catenis vincut in metallorum rapite tenebras, ubi liberet prudentiusne tristem vitam trahat in puteis, an uno grano turis ad thronum ascendat, Caesari carissimus. (*Pancratius dolens suspecto caelo caput demittit*).